

Program Svit v zdravstveni regiji Nova Gorica

(polletno poročilo o delovanju Programa Svit za obdobje 1. 1. do 30. 6. 2020)

Program Svit, državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki, je v lanskem letu obeležil svojo 10. obletnico delovanja. V tem obdobju je Program Svit dosegel, da je pojavnost raka na debelem črevesu in danki v Slovenij padla na četrto mesto. Tako je bilo leta 2015 na ravni populacije odkritih skoraj 400 primerov manj rakov debelega črevesa in danke kot leta 2010. Poleg tega je Program Svit v desetih letih odkril več tisoč začetnih rakov in predrakavih sprememb, ko je zdravljenje zelo učinkovito in ljudem omogoča kakovostno nadaljevanje življenja.

Uspehi programa so plod sodelovanja številnih institucij in posameznikov, saj je v programu združeno strokovno znanje in prostovoljno delo.

V prvi polovici leta 2020 je bilo v program povabljenih 159.719 oseb, izjavo o sodelovanju pa je vrnilo 101.155 oseb (63,60 % povabljenih). Najvišjo odzivnost v program so zabeležili v zdravstveni regiji Nova Gorica. Odzvalo se je kar 67,81 % vabljenih.

Tabela 1 Odzivnost vabljenih v Program Svit na ravni Slovenije in po zdravstvenih regijah v prvem polletju 2020.

Zdravstvena regija	Odzivnost	Odzivnost - moški	Odzivnost - ženske
CELJE	63,59 %	55,71 %	69,11 %
KOPER	60,39 %	53,44 %	64,96 %
KRANJ	66,96 %	59,50 %	71,25 %
LJUBLJANA	63,74 %	55,13 %	69,32 %
MARIBOR	61,11 %	53,58 %	66,45 %
MURSKA SOBOTA	62,14 %	54,56 %	67,29 %
NOVA GORICA	67,81 %	60,99 %	71,71 %
NOVO MESTO	65,25 %	55,33 %	72,18 %
RAVNE NA KOROŠKEM	64,58 %	55,77 %	70,61 %
SLOVENIJA	63,60 %	55,56 %	68,93 %

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka

Rak na debelem črevesu in danki se v telesu razvija več let, preden se pojavijo prvi simptomi. Mnogokrat je takrat, ko simptome opazimo in pomislimo, da z našim zdravjem morda nekaj ni v redu, že pozno. Zato je pomembno, da se vsi, ki prejmejo vabilo Programa Svit, nanj odzovejo. V

zdravstveni regiji Nova Gorica se namreč kar vsak tretji prebivalec, ki je prejel povabilo v Program Svit, nanj ne odzove.

Ljudi v ciljni populaciji želimo opomniti, da se je potrebno v presejalni program odzvati redno, na vsaki dve leti. Tudi če je naš test vsaki dve leti negativen – toliko bolje! Program Svit je namenjen zdravim ljudem, da svoje zdravje tudi ohranijo.

ZDRAVSTVENA REGIJA NOVA GORICA

Od 1. 1. do 30. 06. 2020 je bilo v program povabljenih 8.278 oseb, od tega 4.080 moških in 4.198 žensk. 8.261 osebam, od tega 4.068 moškim in 4.193 ženskam, je bilo vabilo tudi vročeno. Izjavo o sodelovanju sta vrnili 5.602 (67,81 %) osebi, od tega 2.481 (60,99 %) moških in 3.007 (71,71 %) žensk. Zaradi začasnih ali trajnih izključitvenih kriterijev (kolonoskopija v zadnjih treh letih z odstranjenimi polipi ali brez, rak debelega črevesa ali danke in kronična vnetna črevesna bolezen) je bilo izključenih 326 (5,82 %) oseb, od tega 156 moških in 170 žensk. V programu nista želeli sodelovati 2 osebi (0,02 %), od tega 1 moški in 1 ženska. Od 4.597 vrnjenih kompletov vzorcev blata primernih za analizo je bilo 4.312 (93,80 %) testov negativnih in 285 (6,20 %) testov pozitivnih. Presejane je bilo 58,29 % povabljenih populacije. Odzivnost vabljenih po občinah prikazuje Tabela 2.

Tabela 2 Odzivnost vabljenih v zdravstveni regiji Nova Gorica po občinah v prvem polletju 2020.

Občina	Odzivnost	Odzivnost - moški	Odzivnost - ženske
Miren-Kostanjevica	73,72 %	66,67 %	76,29 %
Šempeter-Vrtojba	70,46 %	62,55 %	74,91 %
Kobarid	70,29 %	68,42 %	69,82 %
Bovec	70,15 %	62,40 %	76,22 %
Ajdovščina	68,69 %	61,48 %	73,67 %
Vipava	68,55 %	59,18 %	73,46 %
Renče-Vogrsko	67,55 %	62,78 %	68,88 %
Tolmin	67,23 %	60,08 %	72,55 %
Nova Gorica	66,65 %	60,45 %	69,29 %
Brda	64,78 %	60,34 %	67,08 %
Kanal	64,30 %	52,70 %	74,11 %
ZDRAVSTVENA REGIJA NOVA GORICA	67,81 %	60,99 %	71,71 %

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka

ODZIVNOST NA PRIČAKOVANI RAVNI

Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ki upravlja Program Svit, odzivnost vabljenih iz leta v leto nekoliko niha, vsekakor pa skozi leta zaznavajo trend naraščanja odzivnosti. V prvem polletju v letu 2020 je bila odzivnost v Sloveniji 63,6 %, v zdravstveni regiji Nova Gorica 67,81 %. Podatki o odzivnosti po občinah znotraj goriške regije pa so precej različni.

Tabela 3 Povprečna odzivnost v Program Svit v obdobju med 2010-2019.

Občina	Povprečna odzivnost v desetletnem obdobju (2010-2019)
Šempeter-Vrtojba	67,33 %
Tolmin	67,08 %
Miren-Kostanjevica	66,86 %
Kobarid	65,62 %
Vipava	65,10 %
Ajdovščina	64,90 %
Renče-Vogrsko	64,68 %
ZDRAVSTVENA REGIJA NOVA GORICA	64,6 %
Bovec	64,11 %
Nova Gorica	63,49 %
Brda	62,62 %
SLOVENIJA	61,5 %
Kanal ob Soči	60,85 %

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka

Izmed naših občin se najbolje odzivajo prebivalci občine Šempeter-Vrtojba. V desetletnem obdobju je bila povprečna odzivnost občanov v Program Svit 67,33-odstotna. Najnižjo povprečno odzivnost v desetletnem obdobju v naši regiji zaznavamo v občini Kanal ob Soči.

Še vedno velja, da se v Program Svit slabše odzivajo moški.

Po podatkih zdravstveno vzgojnih centrov iz zdravstvene regije Nova Gorica delujejo v regiji tri Svitove kontaktne točke, katerih naslovi in kontaktne osebe so navedene v Tabeli 4.

Tabela 4 Seznam Svitovih kontaktnih točk v zdravstveni regiji Nova Gorica.

Zdravstveni dom	Naslov	Kontaktna oseba	Kontakt	Urnik
Ajdovščina	Tovarniška cesta 3 5270 Ajdovščina	Alenka Černe Špela Koron	05 93 43 171	petek 13.00-14.00
Nova Gorica	Rejčeva ulica 4 5000 Nova Gorica	Tanja Makarovič	05 33 83 381 05 33 83 289	sreda 8.00-10.00
Tolmin	Prešernova ulica 6 5220 Tolmin	Iris Bratina	031 612 069	ponedeljek 15.30-16.30 petek 10.30-11.30

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka

KAKO SODELUJEM V PROGRAMU SVIT?

Ko na dom prejmete vabilo v Program Svit, ga pozorno preberite ter izpolnite in podpišite Izjavo o prostovoljnem sodelovanju in jo v priloženi kuverti vrnite pošiljatelju. Nato boste na dom prejeli komplet za odvzem vzorcev blata. Sledite priloženim navodilom in jih po opravljenem odvzemu v priloženi kuverti oddajte na pošti. Če je vaš izvid negativen, boste v Program Svit ponovno vabljeni čez dve leti. Če pa je vaš izvid pozitiven, vas bomo napotili na kolonoskopijo, kjer bo zdravnik specialist ugotovil, kaj je vzrok krvavitve.

»DANES NA RAKA ŠE POMISLIM NE VEČ«

»Na raka pomislim samo še takrat, ko ljudem razlagam o svoji izkušnji« pove Vojko Čermelj iz Vipavske doline, ambasador Programa Svit, ki je svoje življenje v veliki meri posvetil dejavnostim, s katerimi ozavešča ljudi o pomenu skrbi za svoje zdravje in predvsem zgodnjem odkrivanju raka debelega črevesa in danke. Vojko meni, da je ozaveščanje ključno. Kot prostovoljec pa redno obiskuje kolonoskopski center v šempetrski bolnišnici, kjer se srečuje s pacienti, ki čakajo na kolonoskopski pregled in z njimi skozi pogovor zmanjšuje nepotreben strah pred samo preiskavo. Njegov moto je, da bo naredil dovolj, če bo že enemu človeku rešil življenje s svojim ozaveščanjem in polaga vsem na srce, naj ne oklevajo, če čutijo, da je z njihovim zdravjem nekaj narobe: »Opazujte se, bodite pozorni na prebavo in vse spremembe, tudi na količino in barvo blata. Vsako ščipanje v trebuhu še ni bolezen, a če se stopnjuje in ne poneha, pridite stvari do dna. Če ne dobite jasnega odgovora, ki bi vas zadovoljil, poiščite drugo mnenje« zaključuje svojo izkušnjo Vojko.

